

ผลของการใช้ระบบแกนนำกลุ่มต่อการเพิ่มพูนความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์
และโรคเอดส์ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

รองศาสตราจารย์ ดร.โยชิน แสงดี และ คณะ

Institute for Population and Social Research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การให้ความสำคัญของระบบของแกนนำกลุ่มที่ก่อให้เกิดกิจกรรมในทางบวกต่อการส่งเสริมความรู้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์พร้อมทั้งเน้นที่การเพิ่มพูนความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ถือว่าเป็นยุทธวิธีที่ใช้ได้ผล

ข้อดีของระบบแกนนำคือ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแกนนำและกลุ่มเพื่อนผู้ใกล้ชิด ขณะที่ในบรรดากลุ่มเหล่านั้นจะมีกลุ่มเพื่อนของตนเองที่เป็นกลุ่มย่อย (Sub-group) จากเหตุผลนี้ระบบแกนนำจึงมีผลในทางบวกต่อการบอกต่อจากผู้หนึ่งไปอีกรู้อย่างหนึ่ง

ระบบความรู้ที่ส่งต่อจึงเกิดขึ้นในลักษณะของลูกโซ่ (Chain System) แกนนำเปรียบได้เหมือนบุคคลศูนย์กลาง (Ego centric) ที่จะเป็นผู้แพร่กระจายความรู้ทรัพยากร ตลอดจนความช่วยเหลือจากแกนกลางไปสู่บุคคลอื่นๆ ที่ใกล้ชิด และขยับห่างออกไปในลักษณะวงแหวน

Institute for Population and Social Research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีผู้ป่วยเอดส์รวมทั้งสิ้น 352,424 ราย และมีผู้เสียชีวิต 94,931 ราย

ขณะที่กลุ่มอายุ 10-14 ปี ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในช่วงของวัยเรียนชั้นประถมปลาย และชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่ามีประมาทร้อยละ 0.42 จากยอดผู้ป่วยทั้งหมด และช่วงอายุ 15-19 ปี ซึ่งอยู่ในขั้นของวัยเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประมาทร้อยละ 1.52

สัดส่วนการเพิ่มขึ้นของผู้ป่วยโรคเอดส์ในประเทศไทย ในช่วงอายุของวัยเรียนระหว่างวัยมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายมีมากขึ้น สัดส่วนร้อยละของผู้มีอาชีพนักเรียน, นักศึกษาจากร้อยละ 0.99 ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2549 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.61 ของช่วงกลางปี พ.ศ. 2552

Institute for Population and Social Research

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการภาครัฐและภาคธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 435 โรง จำแนกเป็นโรงเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น 430 โรง และมีการจัดการสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 5 โรง

Institute for Population and Social Research

ระเบียบวิธีวิจัยและแหล่งข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากโครงการ “นักเรียน กทม.วัยทีนรู้ทันเอดส์” ที่ได้รับทุนสนับสนุนให้ทำการวัดและประเมินผล โดยกรุงเทพมหานคร ที่ทำการรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2 รอบ

โดยรอบแรก เนื้อหาข้อมูลครอบคลุมประเด็นสำคัญ 4 ประเด็นได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ 2) ความรู้เรื่องถุงยางอนามัย 3) ความรู้เรื่องโรคเอดส์และการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ และ 4) ทักษะคิดเรื่องโรคเอดส์

Institute for Population and Social Research

ระเบียบวิธีวิจัยและแหล่งข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2 ที่ถือว่าเป็นรอบการประเมินผล (End Line) ที่ประสงค์จะวัดผลสะท้อน (Impact) ที่เกิดขึ้นว่าได้ผลลัพธ์ (Outcome) ตามคาดหรือไม่? โดยใช้เนื้อหาข้อมูลชุดเดียวกัน

พร้อมกับเพิ่มคำถามว่าเป็นนักเรียนแกนนำหรือไม่? หากไม่เป็นถามต่อไปว่ามีเพื่อนสนิทเป็นนักเรียนแกนนำหรือไม่? จากนั้นถามต่อว่าได้เข้าร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินการในโรงเรียนภายใต้โครงการ “นักเรียน กทม.วัยทีนรู้ทันเอดส์” บ้างหรือไม่?

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งสองรอบจากทั้ง 2 รุ่น ได้ทำการเชื่อมต่อข้อมูลโดยระบบการเข้ารหัสของวัน เดือน ปีเกิด รหัสโรงเรียน และห้องเรียนและรอบปีที่ดำเนินการ และผสมข้อมูลเข้าด้วยกันในลักษณะการต่อชุดข้อมูลที่เป็นฐานตัวแปรเนื้อหาเดียวกัน (Meta File)

Institute for Population and Social Research

ระเบียบวิธีวิจัยและแหล่งข้อมูล

ในเนื้อหาข้อมูลประกอบด้วยนักเรียนแกนนำ (Core Leader) 129 คน (ร้อยละ 20.0) นักเรียนที่มีเพื่อนเป็นแกนนำ 395 คน (ร้อยละ 61.3) และนักเรียนที่ไม่มีเพื่อนเป็นแกนนำและไม่ได้เข้าร่วมโครงการ 120 คน (ร้อยละ 18.6) แล้วทำการพยากรณ์ด้วยการประมาณค่าด้วยสมการทำนายแบบหลายตัวแปร

Institute for Population and Social Research

ตารางที่ 1: ค่าสถิติพื้นฐานเปรียบเทียบค่าคะแนนด้านต่าง ๆ ระหว่างรอบก่อนและหลังดำเนิน

คะแนนความรู้	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ยคะแนน		ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		คะแนนสูงสุด		คะแนนต่ำสุด	
		ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
เรื่องสุขศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์	29	22.13	23.05	4.18	4.25	29.00	29.00	6.00	2.00
เรื่องถุงยางอนามัย	4	3.21	3.51	.84	.73	4.00	4.00	.00	.00
เรื่องโรคเอดส์และการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์	20	11.31	12.03	4.05	4.05	20.00	20.00	1.00	.00
เรื่องทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์	13	5.47	5.55	3.02	2.81	12.00	13.00	.00	.00

Institute for Population and Social Research

ตารางที่ 2: จำนวน ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงคะแนนด้านต่าง ๆ เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม

คะแนนความรู้	การเปลี่ยนแปลงของคะแนน					
	เพิ่มขึ้น		ไม่เพิ่มขึ้น		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เรื่องสุขศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์	346	53.7	298	46.3	644	100.0
เรื่องถุงยางอนามัย	253	39.3	391	60.7	644	100.0
เรื่องโรคเอดส์และการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์	335	52.0	309	48.0	644	100.0
เรื่องทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์	298	46.3	346	53.7	644	100.0

Institute for Population and Social Research

ตารางที่ 3: ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย Multiple Regression ของคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกันการแพร่ระบาด

ตัวแปร	Model 1	Model 2	Model 3
บทบาทของนักเรียน			
- มีเพื่อนเป็นนักเรียนแกนนำ [†]	5.145*	5.150*	4.476*
- นักเรียนแกนนำ	(2.492)	(2.516)	(1.934)
- ไม่มีเพื่อนเป็นนักเรียนแกนนำ	-7.053**	-7.045**	-3.243
	(2.561)	(2.616)	(1.995)
เพศของนักเรียน		0.028	
		(1.985)	
คะแนนความรู้เรื่องสุขศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์			0.361***
			(0.049)
คะแนนความรู้เรื่องถุงยางอนามัย			0.104**
			(0.032)
คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องโรคเอดส์			0.366***
			(0.027)
Constant	3.886**	3.842**	1.166
	(1.236)	(3.385)	(0.982)
R ²	0.024	0.024	0.418
N	644	644	644
F	7.727***	5.143**	91.487***

† กลุ่มอ้างอิง

Significant at level 0.05, ** Significant at level 0.01,

*** Significant at level 0.001

Institute for Population and Social Research

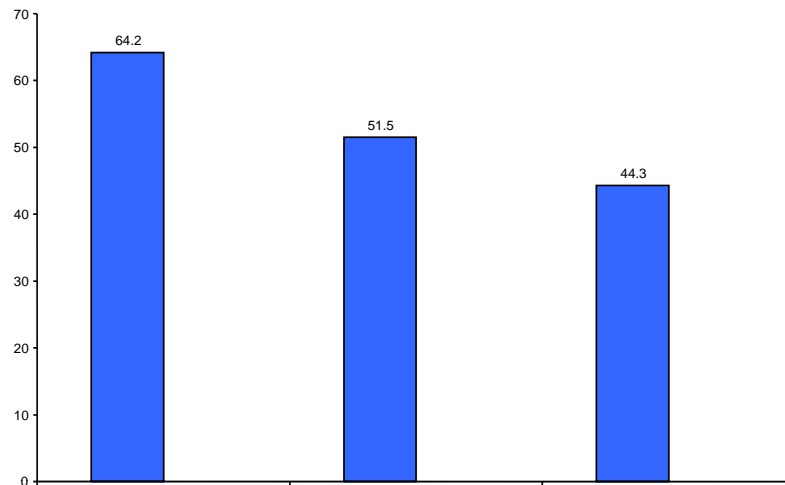
ตาราง 4: ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบ Logistic ของความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

ตัวแปร	Beta (Std.Err.)
บทบาทของนักเรียน	
- มีเพื่อนเป็นนักเรียนแกนนำ†	0.522*
- นักเรียนแกนนำ	(0.230)
☐ ไม่มีเพื่อนเป็นนักเรียนแกนนำ	-0.086
	(0.231)
คะแนนความรู้เรื่องสุขภาพและอนามัยเจริญพันธุ์	0.655***
	(0.180)
คะแนนความรู้เรื่องยางอนามัย	0.688***
	(0.184)
คะแนนทัศนคติที่ช่วยกันเรื่องโรคเอดส์	1.312***
	(0.178)
Constant	-1.172***
	(0.169)
Pseudo R2	0.1424
N	644
LR Chi2	127.02***
Degree of freedom	5
Log Likelihood	-382.352

† กลุ่มอ้างอิง

Significant at level 0.05, *** Significant at level 0.001

Institute for Population and Social Research

ภาพที่ 1: ผลการปรับค่าความน่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค จำแนกตามบทบาท

Institute for Population and Social Research

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ทั้งนักเรียนผู้เป็นแกนนำ และนักเรียนที่มีเพื่อนสนิท เป็นบุคคลแกนนำหลักต่างมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ข้างต้น สูงกว่านักเรียนคนอื่นๆที่ไม่มีเพื่อนเป็นแกนนำอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนต่างๆควรกำหนดให้มีระบบแกนนำกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการเพิ่มพูนของความรู้ในด้านต่างๆในกลุ่มนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเพราะระบบของแกนนำกลุ่มจะนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมความรู้ในหลายๆด้านได้